

Capcorral

la revista del Museu Comarcal de Cervera

Núm. 14 - ANY 2019

sumari

02

L'EXPERT

El Museu social. El paper social dels Museus al segle XXI.
Margarida Loran, museòloga i consultora independent

04

NOTÍCIES DEL MUSEU

El museu és una escola
El Museu participa de l'Any Pedrolo

05

TRAJECTÒRIA

19

CONÈIXER LES COL·LECCIONS

Ceràmica. Josep Antoni Cerdà

21

PATRIMONI RESCAT

Consolidació dels murs interiors de Sant Domènec. Ramon Pijuan

28

LA PEÇA DEL MUSEU

El pergami del gegant Guillem de Cervera. Lluís Bellas

30

TAULER D'ANUNCIS

Exposicions en oferta
Oferta educativa

DOSSIER

La Festa i l'ocupació de l'espai

- Edita Museu Comarcal de Cervera c. Major, 115 25200 Cervera
Tel. 973 533 917 a/e: revista@museudecervera.cat
www.museudecervera.cat
- Coordinació Carme Bergés Saura
- Correcció Dani Vidal
- Disseny i maquetació Anna Domenjó
- Fotografia Jordi Prat
- Imprimeix Minerva - Cervera
- Dip. Leg.: L-142-2006
- ISSN: 2339-6512
- ISSN (digital): 2339-6695
- Tiratge 300 exemplars

Portada: Diàlegs amb la Casa Duran. Casa negra, casa blanca, d'Olga Olivera Tabeni. Fotografia Marc Castellà

Amb el suport de:

l'expert

EL MUSEU SOCIAL. EL PAPER SOCIAL DELS MUSEUS AL SEGLE XXI.

Margarida Loran Gili

Museòloga i consultora independent

El concepte de museu i les funcions museístiques estan en evolució. Quan ens preguntem sobre el paper dels museus en el món d'avui, sobre les prioritats i el futur dels museus en el segle XXI, hi ha una tendència que està guanyant molta força i és de gran importància: el paper social dels museus. Arreu del món, moltes organitzacions i professionals de museus entenen que el paper dels museus va més enllà de les funcions tradicionals de custòdia, preservació i interpretació del patrimoni, i posen el focus en la funció social, que busca donar resposta als reptes del moment i tenir un impacte positiu en la vida de les persones, en les comunitats, en la societat i en el medi ambient. El museu social fa tot això de forma col·laborativa, implicant els grups d'interès per crear valor conjuntament.

La funció social no és un tema nou. S'ha debatut de fa molts anys, ja des del segle XIX, després cap els anys 1930s i es va intensificar en els anys 1970, amb l'emergència de la nova museologia, que va ser un punt d'inflexió, i l'aparició de nous tipus de museus (els ecomuseus, els museus del barri o els museus comunitaris, sobretot a Europa i a Llatinoamèrica), que ja van posar l'atenció a satisfer les necessitats de les comunitats on s'ubicaven. Els petits museus locals, a més, de sempre, també s'han associat a un origen, gestió i paper comunitari.

Hi ha, per tant, una línia de continuïtat, però en els darrers 10 anys s'ha produït una represa, amb força

renovada i transformadora, després d'un període, durant els anys 1990s i principis del segle XXI, en el qual les idees socials van quedar parcialment eclipsades. Molts museus, sobretot a les ciutats, es van abocar a les exposicions de gran taquilla (blockbusters), a les arquitectures espectaculars, i al turisme massiu, adoptant pràctiques de la gestió privada i augmentant els preus d'entrada, entre d'altres coses. Un gir comercial que va portar a un model de museu més concebut com a una experiència de lleure ocasional o destinació turística, allunyant-lo tant de la visió tradicional de museu com a recurs de coneixement i aprenentatge, com de la visió alternativa de la nova museologia, centrada en la comunitat i en el bé comú.

Amb el canvi de segle s'obre el debat sobre el futur dels museus i com actualitzar-los per a la societat del segle XXI. En aquest debat hi conflueixen moltes coses. Entre elles, les polítiques culturals d'accés i d'inclusió social que impulsen alguns governs, sobretot al món anglosaxó, i que impacten fortament els museus, reconeixent que no arriben al conjunt de la societat (es limiten a servir-ne un sector molt específic format per persones amb un nivell educatiu i econòmic elevat), i que poden fer molt més per l'educació i la inclusió social. Després, la crisi iniciada el 2007-2008 també té una gran influència perquè provoca una forta reducció dels pressupostos públics i una reassignació de la despesa per a resoldre els reptes socials del moment. Es fa palès que, o bé els museus contribueixen a abordar aquests reptes, o corren el risc de quedar-se en una posició marginal.

En aquest context, sorgeixen documents que són determinants per donar impuls a la tendència. Articulen una visió de futur dels museus que posa el paper social en primer pla. Entre aquests, destaquen l'informe *Museums 2020* i el document *Museums Change Lives* de la Museums Association (Regne Unit), dels anys 2012 i 2013. També és rellevant un document de recomanacions de la UNESCO als estats, de l'any 2015, que els demana que incentivin la funció social. L'International Council of Museums (ICOM) es posa l'any 2017 a repensar la definició de museus per incorporar aquesta nova visió, i presenta

una proposta a l'Assemblea General de Kyoto, el setembre de 2019, que no va ser acceptada. Està per veure, doncs, si aquesta tendència canvia la definició del què és un museu.

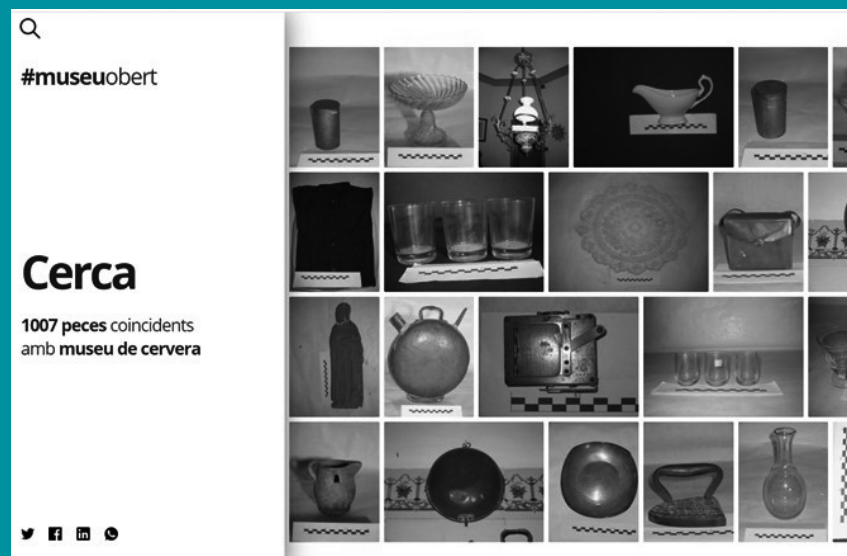
*"Ha arribat el moment que els museus transformin la contribució que fan a la vida contemporània. Mentre segueixin havent-hi retallades de la despesa pública, és més important que mai tenir un sentit ferm de propòsit social. Els que financen i els que elaboren polítiques esperen que els museus aconseguixin més impactes socials. Les persones i les comunitats estan sota pressió, i els museus han de jugar un paper més important per a millorar la vida de les persones, crear llocs millors per viure i ajudar al progrés de la societat, ampliant el paper tradicional de preservar unes col·leccions i connectar-les amb els públics." *Museums Change Lives* (Museums Association, Regne Unit, 2013, pàg. 2-3)*

La realitat és que els museus són organitzacions complexes. Juguen molts papers, tots importants. Esdevenir un museu social comporta canvis importants, però tampoc cal canviar-ho tot, sinó anar construint sobre les fortaleces actuals, adoptant gradualment plantejaments socials.

Si el model de museu tradicional estava basat en els continguts, en les col·leccions i en l'expertesa dels conservadors o curadors, ara, sense deixar això de banda, ha de posar els públics i les comunitats al centre. Escoltar-los.

Preguntar-los les seves necessitats, i incorporar les seves perspectives. Co-crear amb ells. La col·laboració és central. Si abans actuava de forma independent, ara ho fa de forma molt col·laborativa, per desenvolupar programes innovadors conjuntament amb les seves comunitats. L'obertura, l'escolta i la col·laboració afavoreixen identificar com connectar els temes del museu amb la comunitat, i això el fa més rellevant. Per altra banda, si abans el museu estava centrat en l'objecte material, ara ha d'afegir la dimensió digital. La comunicació ha de ser multidireccional i multicanal, per arribar als diferents grups de la forma més propera i personalitzada possible, i establir converses i diàlegs. Si abans posava el focus en les exposicions, ara ho fa sobretot en la implicació i en les experiències del públic. El contingut es co-crea, i per tant no ha de ser tant controlat i editat d'entrada, sinó que cal deixar-lo més obert.

I finalment, per acabar, ha de tenir molt clar el seu paper en la comunitat. Abans estava ubicat en una comunicat, però potser funcionava de forma isolada. Ara ha d'estar ben integrat, i molt alineat amb les prioritats d'aquesta, essent proactiu per respondre a les necessitats i reptes del moment. Ha de treballar de forma intencional, planificar pensant en els impactes socials que vol assolir, i després ha de mesurar-los per a poder-los mostrar. Això l'ajudarà a mantenir el suport de la seva comunitat i a obtenir finançament, i en definitiva a ser sostenible.

notícies del museu

El comissariat pedagògic com a praxi d'èxit: el Museu és una escola

L'estratègia educativa del Museu de Cervera es fonamenta en l'exploració de les moltes possibilitats que permet la visita a la Casa Duran. Sota una mirada oberta, la Casa Duran es converteix en un recurs de primera magnitud ja que ens parla de quotidianitat, de vida, d'experiència en primera persona. I és així que ens permet establir diàlegs per apropar-nos a nosaltres mateixos i a col·lectius, comunitats o rols diversos.

La paraula diàlegs és justament la que dona nom a un projecte de creació artística a la Casa Museu i que arriba a la seva edició. La intervenció va anar a càrrec de l'artista Joanpere Massana el qual posava l'atenció en els infants i ens permetia mirar de nou la casa

amb uns ulls diferents. Però volíem anar més enllà i vam apostar per un comissariat educatiu, un projecte que ens va obrir unes perspectives de col·laboració enormes.

Volíem treballar de forma més individualitzada amb tots els centres escolars del nostre territori i, a la nostra crida, van venir-se a experimentar i aprendre amb nosaltres. La proposta era molt lliure però, al mateix temps, molt meditada i va anar a càrrec de la professora Glòria Jové, de la UdL. Amb ella vam desenvolupar dues jornades de formació de mestres i el seguiment personalitzat del projecte amb tots els centres participants. Al seu costat, la també professora Emma Domingo, va recollir metòdicament to-

tes les veus implicades: la nostra veu, la del professorat i la de l'alumnat.

El resultat va ser espectacular! Vam aprendre mútuament, vam redescobrir una casa que ens permet parlar de present i de construcció de futur i vam conèixer una forma de treballar en connexió i intercanvi constant. El projecte ha estat possible gràcies a la participació dels mestres, nenes i nens, joves i comunitat educativa dels centres educatius: Escola Balmes de Cervera, Escola Les Savines de Cervera, Escola Sant Gil de Torà, Institut La Segarra de Cervera, Institut Antoni Torroja de Cervera, Institut de Guissona, Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la UdL, Centre de Formació Enric Granados de Ponent.

ANY PEDROLO

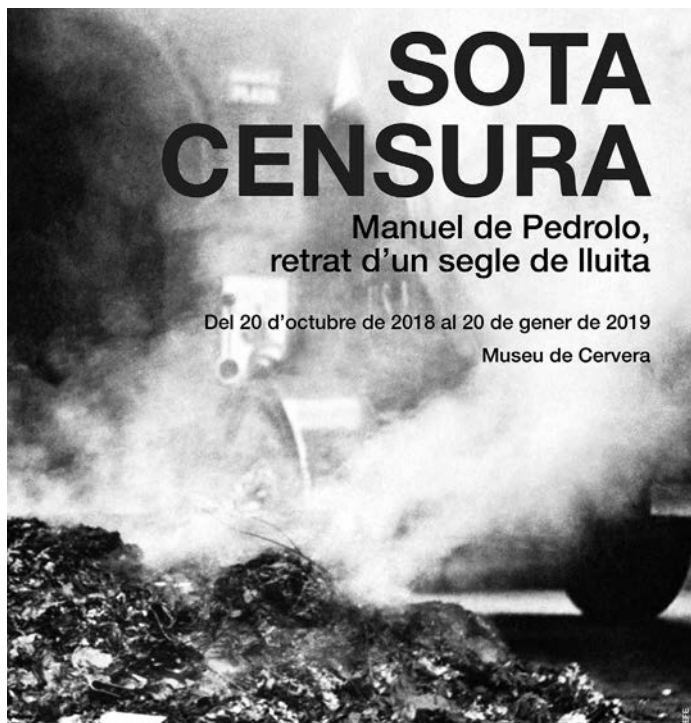
El Museu participa d'aquesta celebració liderada pel Departament de Cultura de la Generalitat, la Institució de les Lletres Catalanes i la Fundació Pedrolo – Espai Pedrolo, amb la producció d'una nova exposició i amb un grapat d'ofertes expositives itinerants.

Exposició Sota censura. Aquesta producció ha esdevingut la "gran" exposició sobre l'autor de l'Any Pedrolo. Aborda aquest escriptor en tota la seva complexitat amb una especial atenció al context històric que va viure i que, lògicament, va marcar la seva trajectòria personal i artística. La Mostra es va inaugurar al Museu de Cervera amb la voluntat de ser itinerant i viatjar per diferents institucions catalanes. Ha estat patrocinada per la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.

Oferta d'exposicions itinerants. El Museu de Cervera ha participat en les diferents edicions del premi literari 7 lletres que se celebra a la Segarra i, amb els anys, ha construït diferents exposicions temàtiques sobre Manuel de Pedrolo. Totes aquestes mostres

s'han posat a disposició del Departament de Cultura per formar part del catàleg d'exposicions que s'ofereixen des de l'Any Pedrolo. Són moltes

les institucions catalanes que han sol·licitat una o altra exposició fent visible Pedrolo i el treball del Museu de Cervera arreu.

trajectòria

Exposicions de referència

● Casa Museu Duran i Sanpere

La Casa Museu Duran i Sanpere et permetrà viatjar en el temps a través d'unes estances nobles que han sabut conservar i transmetre uns gustos i una manera de viure propis de la segona meitat del segle XIX. Vine a descobrir el luxe dels seus salons principals, amb el mobiliari, les robes, els paviments i les decoracions originals. Gaudeix de l'escalfor de la cuina amb el seu parament, de l'espectacularitat de la capella privada o de l'austeritat de les estances reservades al servei domèstic. Reviu amb nosaltres una època pròxima en el temps, però llunyana en la seva forma de viure i entendre la casa.

La Casa Museu Duran i Sanpere forma part de diferents xarxes de treball i col·laboració que contribueixen a consolidar-la dins un circuit cultural de qualitat i d'abast nacional:

- Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.
- Associació de Cases Icòniques de Catalunya.

Indicadors de l'activitat: 655 visitants

● Cervera 1700 i Universio

Voleu saber per què Cervera durant un temps va tenir l'única universitat de tot Catalunya? Us animem a descobrir-ho!

Cervera 1700

Exposició permanent al Museu Comarcal de Cervera, amb projecció del curtmetratge Camí ral, una petita història del perquè i com la ciutat de Cervera va acollir la construcció de la universitat a través dels ulls d'un viatger anglès que "interroga" diferents personatges cerverins: la rebuda del Marquès de Capmany a la Paeria, l'allotjament a casa de l'amic Josep Vega, el passeig amb el canceller Dou per la Universitat o l'estada distesa a la taverna de la Nasa Tabaco.

Indicadors de l'activitat: 2.519 visitants.

Universio

El fet més rellevant del segle XVIII cerverí va ser, sens dubte, l'establiment de la Universitat de Cervera. La construcció del majestuós edifici, enclavat entre un urbanisme atípic per les seves dimensions, va suposar un trastorn per a la monòtona i intranscendent vida local. En aquest context va irrompre el bullici estudiantil, els comerços van vendre més, l'escassa economia domèstica es va beneficiar dels hostes universitaris, etc.

L'exposició mostra les riques col·leccions d'objectes procedents de la Universitat que ens aproparan a la vida universitària i el funcionament acadèmic de la institució: des de la indumentària de catedràtics i estudiants a la "litúrgia" pròpia de les festes universitàries, el calendari lectiu, les titulacions que s'hi impartien... Tot presidit per la imatge monumental de la Immaculada, patrona de la Universitat, que corona el retaule barroc del Paranimf.

Indicadors de l'activitat: 4.068 visitants

● I am 93. Espai expositiu

Espai expositiu dedicat als pilots de motociclisme, els germans Cerverins Marc i Àlex Márquez. En primer lloc, hi ha un àmbit sobre l'Àlex Márquez i a continuació, l'espai destinat al Marc Márquez, on, a través d'un recorregut de vinil al terra que simula el circuit de Catalunya, coneixereu la seva exitosa carrera professional, des dels inicis al món de la velocitat fins a totes les motos amb les quals ha estat campió del Mundial de Moto GP.

Indicadors de l'activitat: 7.370 visitants

Exposicions temporals

● 100 ANYS DE FUTBOL A CERVERA.

La història d'un club i de la seva ciutat

Del 21 de setembre de 2017 al 7 de gener de 2018.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia.

Exposició que commemorava el centenari de la creació del Club Escola de Futbol Cervera.

L'exposició s'estructurava en sis àmbits temàtics: els inicis del Club (1916 – 1939), l'època daurada del futbol a la ciutat (1940 – 1966), la seva consolidació (1967 – 1986), l'estabilitat i els darrers anys (1987 – centenari), el futbol femení i l'escola de futbol.

Aquesta exposició, que es constituïa com un homenatge a un Club amb una llarga trajectòria, era també un recorregut per la nostra història i per la nostra ciutat.

Indicadors de l'activitat: 989 visitants

Col·laboració amb entitats i esdeveniments de la ciutat que garanteixen la cohesió, la participació i el posicionament del Museu.

Activitats vinculades amb l'exposició: visites escolars. Per activar les visites familiars es va dissenyar un àlbum de cromos. Per tal d'aconseguir tots els cromos, havien de resoldre les diferents preguntes plantejades a l'àlbum.

● DIÀLEGS AMB LA CASA DURAN I SANPERE

Absències i presències, de Joanpere Massana

Del 14 de setembre de 2017 al 15 de gener de 2018.

Casa Museu Duran i Sanpere. Exposició de producció pròpia.

Seguim amb el projecte Diàlegs amb la casa Duran i Sanpere, amb una segona edició que ha anat a càrrec de l'artista Joanpere Massana.

L'artista ens proposa una instal·lació que estableix diferents intervencions evocant la infantesa dins la casa i dialogant amb les funcions dels seus espais: el passadís com a lloc de pas, d'esbarjo per als menuts; el despatx com a lloc de visites, de lectura i de reflexió; el servei domèstic com a lloc senzill, quotidià i auster; els salons com a llocs socials, de diàleg, de rebuda i d'ostentació; la capella com a lloc de culte, introspecció i oració; i la terrassa com a sortida a l'exterior, natura, joc i jardí. Set espais que reinterpretem en aquestes "absències i presències".

Indicadors de l'activitat: 606 visitants

Aquesta exposició ha obert un camp de col·laboració molt ambiciós gràcies a un comissariat pedagògic que ha permès treballar amb la Universitat de Lleida i amb bona part dels centres educatius de la Segarra.

Activitats vinculades: es van oferir un seguit de visites amb l'artista Joanpere Massana, tant a patrocinadors, com a docents i alumnat de les escoles i instituts de Cervera i comarca

● LLAMBORDES STOLPERSTEINE AL MUSEU DE CERVERA

Del 15 al 25 de gener de 2018.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia.

El Museu de Cervera va donar suport al projecte impulsat pel Fòrum l'Espitllera que proposa un itinerari de la deportació de 10 segarrencs de Cervera, Granyena de Segarra, les Oluges, la Prenyanosa, Sant Antolí, Talavera, Tarroja de Segarra i Torà, a diferents camps nazis. La iniciativa es basa en la proposta memorial de l'artista alemany Gunter Demnig (Berlín, 1947) conegut arreu del món com a Stolpersteine (pedres-obsacle o pedres de topada) i, actualment, són ja 22 països que han acollit aquesta instal·lació.

Divendres 26 de gener de 2018, l'artista Gunter Demnig va instal·lar les Stolpersteine dedicades als deportats Ramon Alsedà Sanou, Miquel Porté Rius i Josep Riera Closa, a la plaça Major de Cervera. Abans de la seva instal·lació definitiva, les tres Stolpersteine van poder-se veure durant uns dies al Museu de Cervera.

Indicadors de l'activitat: 74 visitants

Activitats vinculades: en un panell instal·lat al costat de les tres Stolpersteine exposades, els visitants podien deixar els seus comentaris sobre aquesta iniciativa mitjançant pòstits.

● AL MAL TEMPS, BONA CARA.

Meteorologia i clima de la Segarra

Del 25 de febrer al 6 de maig de 2018.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia.

Va consistir en una mostra d'aparells emprats en la meteorologia i un recull de fotografies sobre diferents fenòmens meteorològics, material aportat per l'Associació Catalana d'Observadors Meteorològics (ACOM). Com no hi podia faltar, contenia un apartat específic dedicat a la meteorologia i clima del nostre territori, la Segarra, realitzat i produït pel Servei de Meteorologia de Catalunya.

Amb aquesta exposició es rendia un petit homenatge al meteoròleg cerverí Toni Nadal.

Indicadors de l'activitat: 456 visitants

Activitats vinculades: En motiu de la cloenda de l'exposició, es programà una visita guiada a càrrec de Lluís Pujol Fàbregas, president de l'ACOM.

● DIÀLEGS AMB LA CASA DURAN I SANPERE

El Museu és una escola

Del 18 de maig al 17 de juny de 2018.

Casa Museu Duran i Sanpere. Exposició de producció pròpia.

Aquesta exposició és el resultat del projecte educatiu entorn els Diàlegs amb la Casa Duran. Absències i presències de l'artista Joanpere Massana. Aquest projecte educatiu: El Museu és una escola, s'ha treballat amb els centres educatius del nostre territori sota el comissariat educatiu de Glòria Jové Monclús, professora de la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la Universitat de Lleida.

El projecte ha pretès crear espais d'aprenentatge significatiu per a la comunitat educativa, és a dir, que escoles i mestres considerin el museu com un context real d'aprenentatge. Hi han participat sis centres educatius de la comarca: les escoles Balmes i Les Savines de Cervera i l'escola Sant Gil de Torà, a més dels tres instituts de secundària: La Segarra, An-

toni Torroja i l'Institut de Guissona. També va comptar amb la participació d'estudiants de la Facultat d'Educació de la UdL.

Indicadors de l'activitat: 102 visitants

Col·laboració amb la Universitat de Lleida i amb els centres educatius de la Segarra.

Activitats vinculades: L'activitat central de a Nit dels Museus, va comptar amb el guiatge de l'exposició per part de l'alumnat participant en el projecte.

S'ha editat el catàleg de la mostra que s'ha distribuït a les biblioteques de tots els centres educatius, universitats i biblioteques públiques.

● VERDAGUER SEGRESTAT. La utilització del mite durant el franquisme

De l'1 de juny al 12 d'agost de 2018.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició coproduïda per la Fundació Jacint Verdaguer i la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.

L'exposició abraça el període que va de la Segona República a l'inici de la Transició (1931-1977) i a través d'una recerca exhaustiva d'articles periodístics, imatges, enregistraments i correspondència, mostra com el poeta va ser instrumentalitzat pel franquisme. El govern de Franco, des del primer moment, va presentar Verdaguer com un geni de la nació espanyola. La mostra es proposa il·luminar algunes qüestions relacionades i plantejar-ne d'altres.

Indicadors de l'activitat: 346 visitants

La Fundació Verdaguer i el Museu de Cervera formen part de la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.

● SE'N PARLAVE... I N'HI HAVIE. Bruixeria a les terres de Ponent i Pirineu

Del 22 d'agost al 14 d'octubre de 2018.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició realitzada per la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran.

Cervera i la comarca de la Segarra guarden record, encara, de la presència de dones acusades de bruixeria. Una fama, la de bruixa, que s'hereta per via materna i que està més arrelada del que podria semblar, tal com demostra la recerca etnogràfica i de caràcter històric que es va dur a terme per construir aquesta exposició sobre el fenomen de la bruixeria. Del seu recorregut se n'extreuen conclusions importants com que el Pirineu lleidatà és un dels principals epicentres de la cacera de bruixes a Europa i que les dones acusades de bruixeria a Catalunya eren assenyalades i perseguides pels seus veïns i no per la Inquisició, al contrari del que es pensava fins ara. A més, la recerca situa els últims records de la bruixeria en els anys 50. Entre els materials que es podien trobar en aquesta exposició, hi ha testimonis de persones que van viure el fenomen en primera persona, amulets per foragitar o protegir-se de la bruixeria i també documentació sobre els primers judicis.

Indicadors de l'activitat: 806 visitants

Exposició feta en col·laboració amb la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran. Inauguració coincidint amb la festa de de l'Aquelarre amb la voluntat de col·laborar amb els esdeveniments de la ciutat.

Activitats vinculades: Edició del material educatiu : Qui eren les dones acusades de bruixeria a les Terres de Lleida i Aran? Es van fer 3 sessions familiars i una sessió amb l'Aula Oberta de Cervera. Conferència 'La cacera de bruixes a Catalunya. Últimes recerques' a càrrec del Dr. Pau Castell.

- **SOTA CENSURA. Manuel de Pedrolo, retrat d'un segle de lluita**

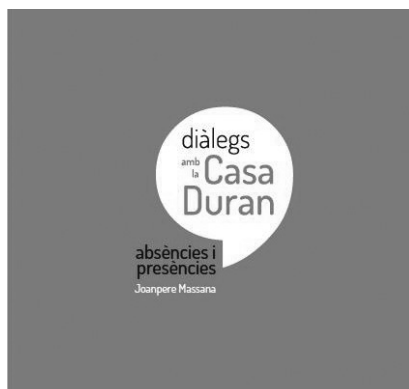
Del 20 d'octubre de 2018 al 20 de gener de 2019.

Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia.

El Museu de Cervera va participar en la celebració del Centenari del naixement de Manuel de Pedrolo amb el muntatge d'aquesta nova exposició, comissariada per Alba Pijuan, filòloga i experta en l'autor. La mostra proposava un recorregut pel segle XX de la mà d'aquest autor, que va utilitzar el poder de l'escriptura en un sentit ampli i compromès, així que abordava la dimensió més política i social d'un Pedrolo que posava la literatura al servei d'un ideari. A través dels seus textos podíem resseguir aspectes fonamentals de la nostra història com el catalanisme polític, la lluita obrera, l'alliberament de la dona, la llibertat d'expressió i un llarg etcètera que construeixen l'univers pedrolià i posen lletra a cent anys de lluita.

Indicadors de l'activitat: 707 visitants

Activitats vinculades: Per facilitar l'accés als continguts de l'exposició, es van organitzar tres visites guiades d'autor, a càrrec de la mateixa comissària Alba Pijuan, obertes al públic general; així mateix es van oferir als instituts i, en aquest cas, hi va participar l'alumnat de 4t d'ESO i 1r de batxillerat de l'IES La Segarra. L'exposició també va ser visitada pel Punt Òmnia de la Segarra i l'Urgell.

Publicacions pròpies

- **Diàlegs amb la Casa Duran.**

Absències i presències, de Joanpere Massana. Cervera, 2017.

Catàleg que recull la segona edició dels Diàlegs amb la Casa Duran. La publicació compta amb els articles de la directora del Museu de Cervera, Carme Bergés, de la crítica d'art Glòria Bosch, de la pedagoga Glòria Jové i de l'autor de la intervenció que ens presenta, una a una, les diferents obres que han conformat aquest nou diàleg.

Forma part de la col·lecció:

Diàlegs amb la Casa Duran (2017), núm. 2, Museu de Cervera, 76 pàg.

- **Capcorral. La revista del Museu Comarcal de Cervera, núm. 13**

Edició de la revista anual Capcorral, en què es mostren totes les activitats que el Museu va dur a terme durant l'any 2017, així com l'oferta expositiva i didàctica. La revista també mostra els serveis que ofereix i les funcions que aconsegueix el museu i que sovint queden fora del coneixement del gran públic: convenis i col·laboracions amb altres entitats, estudis i projectes de recerca, inventari i restauració de les col·leccions, etc.

- **Passió Medieval de Cervera. Del passat als nostres dies. Misteri de la Santíssima Passió de Crist. Cervera, 2018. Reedició**

La Passió de Cervera és la més antiga de les passions cinccentistes i el seu text, El Misteri de la Passió de Cervera, que data de l'any 1534, constitueix un dels textos dramàtics catalans antics més complets, que s'ha conservat fins als nostres dies.

Reedició del llibre publicat el 2016, amb actualitzacions respecte la primera edició i en el qual hi participen els actors principals que van intervenir en la recerca, la direcció artística i dramaturgia, la direcció artística i disseny escenogràfic, l'adaptació del text i la documentació musical.

Jornades i congressos

- **JORNADES REVIURE EL PATRIMONI. Festa i ocupació de l'espai. La Casa de la Festa.**

Dissabte 27 de gener i dissabte 3 de març de 2018. Auditori de Cervera.

Aquesta edició de la Jornada de Reviure el Patrimoni va ser doble (edicions 12 i 13) i es desenvolupà en dos sessions diferents.

Una primera edició, celebrada el gener de 2018 com a continuació de l'exposició feta l'any anterior en ocasió dels 40 anys d'Aquelarre i que fomentava la participació ciutadana i el debat envers aquesta festa, però que obria també un anàlisi de les festivitats de la ciutat.

La necessitat d'anar més enllà i obrir un relat de futur que entronca amb la necessitat reivindicada d'una Casa de la Festa és la que va donar lloc a la segona edició celebrada el març de 2018.

Indicadors de l'activitat: 62 assistents

- **8a MOSTRA INTERNACIONAL DE CINEMA ETNOGRÀFIC A CATALUNYA. Maig del 68 al setembre**

1 i 2 de setembre de 2018.

Parc Mas Duran i Casa Museu Duran i Sanpere.

El Museu de Cervera ha participat de nou, per cinquena vegada, en la mostra de produccions audiovisuals relacionades amb la recerca i el Patrimoni etnològic.

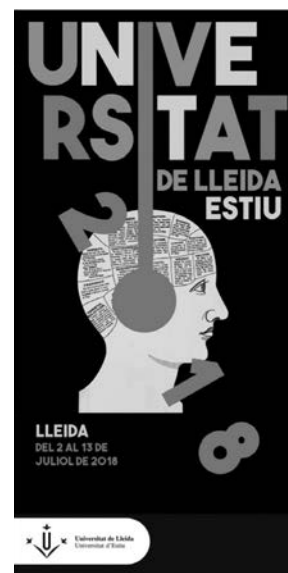
En aquesta edició, l'associació cultural Synergies i el Museu de Cervera ens han convidat a reviure el maig del 68, en ocasió del seu 50è aniversari, a través de dues projeccions, una xerrada de l'antropòleg Manuel Delgado i un sopar d'inspiració francesa al paratge del Mas Duran. El segon dia es projectà la pel·lícula "M'enterro en els fonaments" inspirada en la novel·la de Manuel de Pedrolo, seguida d'un vermut amb música en directe a la terrassa de la Casa Duran.

Indicadors de l'activitat: 110 assistents

- **ELS MUSEUS I EL PATRIMONI EN EL TERRITORI. Museus segurs, museus en risc**

De l'11 al 13 de juliol de 2018. Universitat de Lleida. Campus de Capponet.

La UdL i la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran volem donar continuïtat a la col·laboració encetada en l'edició dels cursos de la Universitat d'Estiu 2012, amb l'objectiu de facilitar formació en temes de museus i centres patrimonials als professionals i persones interessades. En aquesta edició es va considerar adient tractar la qüestió de la seguretat en

els museus. El tema es va tractar des de molts punts de vista: robatoris, sistemes de vigilància, la figura i la funció dels vigilants (vigilant d'empresa de seguretat, vigilant de sala...), sistemes de seguretat, assegurances, així com altres amenaces que afecten el museu i les seves col·leccions. També es va tractar la situació dels museus en zones que han patit o pateixen conflictes bèl·lics. En definitiva, la seguretat com un element bàsic de la funció patrimonial del museu versus l'obertura del museu a la societat (difusió, organització d'activitats, dinamitzador cultural, etc.).

Indicadors de l'activitat: 60 assistents

● GABINET DE CURIOSITATS: MUSEUS, MONUMENTS I GÈNERE. Seminari III: La comunicació

17 de setembre de 2018. Auditori de Cervera i Museu de Cervera.

El Museu de Cervera va acollir la 3a sessió del "Gabinet de curiositats: museus, monuments i gènere", cicle formatiu impulsat per la Xarxa de Museu d'Història i Monuments de Catalunya. Aquesta jornada es va dedicar a la comunicació.

Els continguts que es van tractar van ser sobre rols i estereotips de gènere als mitjans de comunicació i al sector cultural, la comunicació no sexista, inclusiva i amb perspectiva de gènere als espais expositius i als canals de difusió dels museus i l'anàlisi dels discursos de gènere als museus i equipaments culturals.

Indicadors de l'activitat: 40 assistents

Aquest seminari formava part d'un cicle organitzat pel grup de treball Museus i gènere de la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya del qual el Museu de Cervera en forma part activa i destacada.

● CULTURA VIVA. JORNADA COL·LECCIONANT PASSIONS.

El col·leccionisme privat a les terres de Ponent i del Pirineu
26 de novembre de 2018. Museu de Cervera.

La jornada ha estat organitzada pel Museu Comarcal de Cervera, el Museu Comarcal de l'Urgell (Tàrraga), l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu i la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Enguany, ha tractat sobre el col·leccionisme a les Terres de Ponent i del Pirineu amb una taula d'experiències, on hi han participat col·leccionistes d'avui en dia.

Indicadors de l'activitat: 20 assistents

Activitat co-organitzada amb l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu i el Museu de Tàrraga com a membres de l'Observatori de Patrimoni Etnològic i Immaterial de Catalunya.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Recerca

● Els gegants com a representació de l'alteritat

Projecte de recerca per la recuperació del Gegant Negre de Cervera. Estudi etnohistòric sobre la representació de l'alteritat en la imatgeria festiva de Catalunya a càrrec de l'antropòleg cerverí Lluís Bellas Melgosa. Es tracta d'una recerca sobre el gegantó negre a la ciutat de Cervera per conèixer els significats que van permetre la construcció d'un element d'imatgeria festiva de caracterització musulmana entre finals del segle XIX i principis del segle XX.

El treball s'inicia amb la presentació dels objectius assolits, l'estat de la qüestió i la metodologia de partida d'aquesta recerca. Per després analitzar la documentació proporcionada en la recerca en els arxius documentals, els arxius fotogràfics i la bibliografia seleccionada. En l'anàlisi, es descriuen les diferents fases del fenomen geganter per tal de contextualitzar els canvis i transformacions que han tingut els gegants al llarg dels segles, posteriorment es fa una anàlisi sobre la figura en qüestió, el gegantó negre de Cervera.

Els resultats de la investigació han de servir per recuperar la figura del gegantó negre que tenia la capital de la Segarra, reintroduint-la en les festes de la ciutat.

● Una història de vida. Hermínia Grau i Aymà vista a través de la seva correspondència íntima.

Recerca a càrrec de Laia De Ahumada, filòloga especialista en escriptura femenina.

Hermínia Grau i Aymà va pertànyer al cenacle d'intel·lectuals de l'època i amb tots ells va mantenir una estreta correspondència. Aquestes cartes van ser publicades parcialment. Són petites joies literàries, tant per la forma com pel contingut, i ens endinsen no només en l'anècdota, sinó en el món cultural de l'època, sotraguejada per guerres i exilis que van marcar profundament tota una generació.

La seva correspondència més íntima, més d'un centenar de cartes creuades entre ella i el seu marit, van quedar custodiades en l'arxiu privat de la seva filla, la historiadora Eulàlia Duran i Grau, que ens ha permès accedir-hi per poder continuar així els estudis sobre la seva mare. Es tracta d'una correspondència que s'inicia amb el seu prometatge, l'any 1921 i que acaba l'any 1956, incloent-hi el temps de la guerra civil que la va obligar a refugiar-se a Europa. És aquesta correspondència d'un valor incalculable, no només pels fets històrics que relata, sinó per la rellevància de les persones que l'escriuen i per la delicadesa literària amb què ho fan.

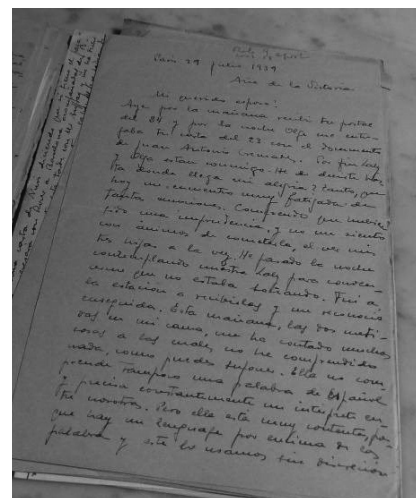

● La casa Solsona. Una joia modernista a Cervera

Recerca coordinada per Núria Gil, Clara Bertran i Carme Bergés, historiadores de l'art.

Els resultats de la recerca s'editaran dins la col·lecció Monografies del museu, núm. 5.

A finals del segle XIX el gust pel Modernisme es va estendre per tot el territori català, sent moltes les poblacions que van adoptar la seva riquesa decorativa, tant en les obres de nova planta com en les reformes d'antigues cases pairals. Són molts els edificis destacats que encara

estan pendents d'un estudi detallat que ens permeti conèixer com es va desenvolupar el Modernisme fora de la capital catalana. Aquest és el cas de la casa Solsona de Cervera, localitat on gairebé no queden vestigis d'aquest corrent artístic.

El seu propietari, Felicià Solsona i Matz, polític i important empresari agrícola, amb motiu de les seves noces amb Montserrat Duran i Sanpere, germana del reputat arxiver Agustí Duran i Sanpere, va encarregar entre 1904 i 1906 una reforma completa de la casa familiar, situada al carrer Major d'aquesta vila. Va realitzar una important reestructuració dels espais interiors i va renovar completament la seva decoració d'acord amb el corrent modernista. Aquest prohom no va voler escatimar recursos i contractà importants artistes i industrials vinguts de Barcelona que van portar a terme una obra d'art total, amb la presència de les principals arts decoratives que despuntaven al moment (ceràmica, paviments hidràulics, relleus escultòrics, papers pintats, pintura decorativa, mobiliari, etc.).

La casa Solsona ha continuat en mans de la família i no ha patit gairebé intervencions al llarg dels anys, conservant pràcticament intacta la seva magnífica decoració original. Aquest fet la converteix en un testimoni únic i extraordinari de Modernisme a Cervera.

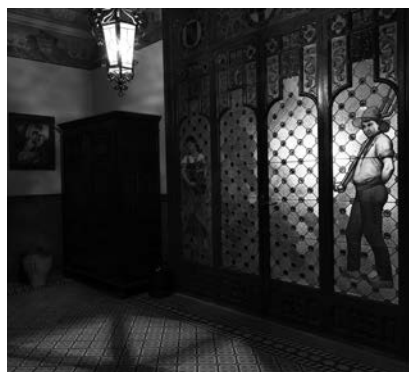
● La Casa Museu Duran i Sanpere de Cervera Estratègies per museïtzar la quotidianitat al segle XIX

Recerca a càrrec de Carme Bergés, directora del Museu en col·laboració amb Mònica Piera, especialista en moble català.

Històricament, el discurs de la Casa Duran ha estat fortament masculinitzat i el recorregut pels diferents espais s'ha acostumat a fer partint dels homes que hi van viure. Cal fer recerca i recuperar els aspectes vinculats amb les figures femenines. Unes dones que omplen silenciosament els espais i que han estat molt poc visibilitzades malgrat la seva potència intel·lectual: és el cas de l'Hermínia Grau i Aymà, dona d'Agustí Duran i Sanpere i de la seva filla, Eulàlia Duran i Grau.

Entre aquests aspectes més vinculats a les dones de la casa, hi ha dos grups d'objectes sobre els quals estem treballant. Un primer grup d'objectes són els que ja formen part de les col·leccions de la Casa Museu i que han estat anteriorment inventariats i documentats però sobre els quals, ara, hem rellegit per tal d'introduir una nova perspectiva de gènere. Als objectes s'hi sumen, també, els diferents espais vinculats a la vida de les dones.

Un segon grup és el format per objectes que s'incorporen de nou a les col·leccions de la Casa Museu i que provenen, especialment, de la biblioteca familiar i professional d'Agustí Duran i Sanpere. Una part d'aquests llibres es vinculen directament amb les dones de la casa. D'una banda, ens han arribat llibretes d'escola i lectures que van ser utilitzats pels germans Duran i Sanpere: Joaquina, Montserrat i Agustí, a finals dels segle XIX i principis del XX. D'altra banda, ens ha arribat un fons important que fa referència a les lectures i treballs de traducció que va fer Hermínia Grau i Aymà durant les seves estades a Cervera.

Altres activitats

● Taller didàctic "FEM UN RETAULE"

Del 15 al 30 de gener de 2018. Institut La Segarra.

Durant 6 sessions, alumnat de secundària de l'Institut La Segarra van realitzar el taller didàctic ofert pel Museu "Fem un retaule". Es tracta d'un taller plàstic l'objectiu del qual és apropar-nos a l'art i al món medieval tot analitzant un dels suports que més difusió va tenir al llarg de l'època del gòtic: el retaule.

Indicadors de l'activitat: 56 alumnes participants

El Museu consolida les seves propostes didàctiques i les treballa amb el centres educatius de Cervera, en aquest cas amb l'Institut La Segarra.

● Programa de televisió en directe: 1món.cat

4 de febrer de 2018. Museu de Cervera.

En el marc dels actes de celebració de la Festa Major d'Hivern del Santíssim Misteri de Cervera, el diumenge 4 de febrer, es va retransmetre en directe el programa de televisió "1 món.cat" (Xarxa de Televisions Locals), el qual podeu recuperar a lleidatv.alacarta.cat/1moncat/capitol/248-cases-iconeques-de-catalunya-casa-museu-duran-i-sanpere.

Amb Lleida TV es descobria el segell de 'Cases Icòniques de Catalunya', que reuneix edificis històrics residencials vinculats al geni creatiu o artístic del país per tal de donar màxima visibilitat al patrimoni. És el cas de la Casa Duran i Sanpere, seu del Museu de Cervera.

● CLUEDO A LA CASA DURAN

El Museu ha versionat el conegut i ja clàssic joc de lògica i estratègia CLUEDO i l'ha adaptat a la Casa Duran.

"Vols ser detectiu per un dia?" Hi ha hagut un robatori a la Casa Duran de Cervera mentre se celebrava una festa al saló principal. Tu n'ets un dels convidats i alhora, un dels sospitosos! Es van dur a terme 2 sessions amb diversos equips de jugadors que havien de descobrir l'objecte robat, el lladre i en quina habitació havia tingut lloc el robatori.

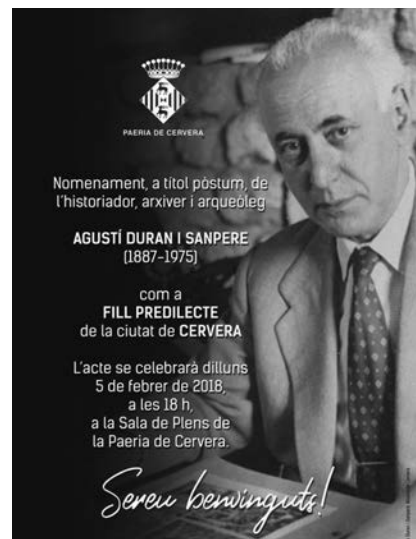
Es realitzen trobades de joc al saló de la Casa que pretenen apropar el Museu al públic familiar i al públic més jove de la ciutat, i s'ha ofert aquest joc com a material educatiu a tots els centres escolars.

● Nomenament d'Agustí Duran i Sanpere, fill predilecte de la ciutat de Cervera

5 de febrer de 2018. Paeria de Cervera.

Agustí Duran i Sanpere, historiador, arxiver i arqueòleg va néixer el 1887 en una casa senyorial del carrer Major de Cervera; amb els anys, l'empenta i dedicació el van convertir en un activista cultural, sent el fundador i màxim representant de les principals institucions culturals cerverines. Així doncs, el 1914 va posar els primers fonaments de l'Arxiu Comarcal de la Segarra i, anys més tard, el 1958, va fundar el Museu de Cervera, entitat que a dia d'avui es troba als baixos de casa seva. Duran i Sanpere també va escriure el llibre d'història de Cervera i arribà a ser director de l'Arxiu Històric de Barcelona.

Marc Márquez i Rosa Fabregat són els únics fills predilectes en vida de Cervera. El polític Josep Benet i l'escriptor Jaume Ferran també van rebre aquesta distinció el 1991 i 2001, respectivament.

Aquest acte es va dur a terme en el marc de la celebració de la Festa Major d'Hivern, del Santíssim Misteri de Cervera.

● MUSEUS AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE: donant veu a les dones silenciades

8 de març de 2018. Dia Internacional de les Dones.

En motiu del Dia Internacional de la Dona, des del Museu de Cervera s'inicià una campanya a través de les xarxes socials amb la qual es pretenia donar veu a les dones que han format i formen part del Museu. Amb l'etiqueta #donessilenciades, es reivindicava el paper de la dona en la història i en la societat. Ho vam voler fer compartint imatges de dones que, d'una forma o altra, són presents en els nostres museus: artistes femenines, representacions de dones o noms femenins que conformen la història de les nostres col·leccions, però també, dones actuals, les que estem treballant en els diferents àmbits del Museu, per tal d'avançar en clau d'igualtat. Així doncs, el Museu de Cervera iniciava aquest repte amb la crida cap a altres museus per tal que s'afegissin a la campanya i, entre tots, construir un mosaic de dones que reivindicui aquesta nova perspectiva de gènere, també, en el món del patrimoni i els museus.

El Museu de Cervera arrencà recuperant una dona fonamental per explicar la història de la Casa Museu Duran i Sanpere: Hermínia Grau i Aymà (1897-1982), muller d'Agustí Duran i Sanpere, una "donassa" que hauria brillat amb llum pròpia si els convencionalismes de l'època no l'haguessin condemnat a ser "la dona de".

● Presentació del catàleg dels Diàlegs amb la Casa Duran. Absències i presències

20 d'abril de 2018. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere.

En el marc de la celebració de la diada de Sant Jordi, el Museu de Cervera presentà el catàleg de la segona edició (2017) del projecte "Diàlegs amb la Casa Duran", l'obra de l'artista Joanpere Massana, 'Absències i presències'. La intervenció a mode d'instal·lació va tenir com a punt de reflexió i creació els nens de la Casa Duran i Sanpere.

Indicadors de l'activitat: 20 assistents

● La flauta màgica de Mozart: una història amb moltes teclès

22 d'abril de 2018. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere.

Dins dels actes de celebració de Sant Jordi, va tenir lloc el concert "La flauta màgica de Mozart: una història amb moltes teclès", a càrrec dels alumnes de l'Escola Municipal de Música de Ponts.

Indicador de l'activitat: 40 assistents

El Museu consolida la col·laboració amb les entitats del territori, en aquest cas amb l'Escola Municipal de Ponts.

● XXXVIII Cicle de Concerts de Primavera

28 d'abril de 2018. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere.

En el marc del cicle Concerts de Primavera a Cervera, el trio Ravel va oferir un viatge musical on els detalls sonors, juntament amb el repertori escollit, van transportar els i les assistents a un món de sensacions.

Indicadors de l'activitat: 46 assistents

El Museu consolida la col·laboració amb les entitats del territori, en aquest cas amb el Conservatori de Cervera.

● Preestrena de la minisèrie 'Vida Privada' a Cervera

6 de maig de 2018. Casal de Cervera

El diumenge 6 de maig, al Cinema Casal de Cervera va tenir lloc la projecció dels dos capítols de la minisèrie, dirigida per Sílvia Munt. Aquesta minisèrie va ser rodada als escenaris de la Casa Duran i Sanpere i la Casa Dalmases de Cervera entre d'altres, el passat 2017. La preestrena a Cervera va comptar amb la presència de la directora Sílvia Munt, el productor Antonio Chavarrías i els actors Pep Cruz i Diana Gómez.

● UN DIA DE CONTE: Catifes de Pedra

13 de maig de 2018. Patis de la Universitat de Cervera.

El Museu Comarcal de Cervera participa en la 8a edició: "Record d'un llop", amb el taller: Catifes de Pedra. Es tracta d'un taller de mandales per acolorir basat en els models de rajoles hidràuliques dels paviments de la Casa Duran.

Adreçat al públic familiar.

El Museu continua amb la voluntat d'apropar-se al públic familiar i de consolidar la col·laboració amb les entitats del territori, en aquest cas l'Associació Cultural d'Amics del Conte de Cervera.

● DIA INTERNACIONAL DELS MUSEUS

<Museus, hiperconnectem-nos!>

18 de maig de 2018. Museu de Cervera.

#DIMisteri2018

El Dia Internacional dels Museus es va emmarcar dins el lema promogut per l'ICOM: Museus hiperconnectats: nous enfocaments, nous públics. La Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran va endegar la campanya: <Museus, hiperconnectem-nos!> amb les etiquetes #DIM2018 i #DIMisteri2018. El treball en xarxa n'és un dels trets distintius i el van simbolitzar amb un intercanvi de peces que parlen no només de la nostra connexió, sinó també de la voluntat de connectar amb nous públics i de presentar el nostre patrimoni des de nous enfocaments.

Al Museu vàrem presentar la peça misteriosa #DIMisteri2018, a càrrec de Carme Alòs, directora del Museu de la Noguera. El Museu de Cervera acollí una safra andalusina d'entre els segles X i XI, amb la inscripció Baraka (benedicció), provinent d'aquest museu; mentre que cedí el bidet portàtil de la Casa Duran i Sanpere, de finals del segle XIX, al Museu d'Art Jaume Morera, de Lleida.

Indicadors de l'activitat: 50 assistents

● Inauguració de l'exposició 'El Museu és una escola'

Com accions pròpies, tot seguit es va dur a terme la inauguració de l'exposició "El Museu és una escola". Projecte educatiu a càrrec de Glòria Jové (pedagoga) amb Joanpere Massana, artista convidat a Diàlegs amb la Casa Duran, autor de l'exposició Absències i Presència, en què es basa aquest projecte educatiu.

Indicadors de l'activitat: 65 assistents en 3 sessions

● LA NIT DELS MUSEUS 2018 'La Nit dels Museus té guies d'excepció'

19 de maig de 2018. Casa Museu Duran i Sanpere.

Per celebrar la Nit dels Museus del 2018, es van programar tres sessions de visites guiades a l'exposició 'El Museu és una escola', a la Casa Duran i Sanpere, a càrrec de l'alumnat de primària i secundària dels centres educatius de Cervera i la Segarra, així com de la Facultat d'Educació de la UdL, els quals són precisament els autors d'aquesta exposició. El recorregut de les visites anava acompanyat en les diferents instal·lacions amb música a càrrec de l'alumnat del Conservatori de Cervera.

Indicadors de l'activitat: 200 assistents en tres sessions

El Museu consolida el seu treball tant amb els centres educatius de Cervera i la Segarra amb motiu de l'exposició 'El Museu és una escola', com amb les entitats del territori, en aquest cas amb el Conservatori de Cervera, que va col·laborar en aquesta Nit dels Museus.

● CÀTEDRA EMILI PUJOL XXXVIII Festival Internacional de Música de Cervera. Festival Vila Closa

Del 22 al 29 de juliol de 2018. Museu Comarcal de Cervera.

El Museu de Cervera ha col·laborat amb la Càtedra Cervera Emili Pujol - XXXVIII Festival Internacional de Música de Cervera en el Festival Vila Closa i amb les audicions de vent, de corda i de piano a càrrec d'alumnes i professors que han participat al Curs Internacional de Música de Cervera. Durant aquesta setmana, les sales d'exposicions del Museu es van convertir en aula repertorista, novament a càrrec de Marc Castellà.

Indicadors d'activitats: 259 assistents

El Museu consolida la col·laboració amb les entitats del territori, en aquest cas amb el Conservatori de Cervera.

● ISAGOGUE 2018 Ànimes i bèsties

14 de setembre de 2018. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere. El Museu de Cervera va donar el tret de sortida a la 42a Setmana Cultural Isagoge de Cervera amb una sessió de contes i música que convidava a descobrir els paisatges sonors de Gal·les, d'Irlanda, de Galícia, del País Basc, de Catalunya, amb la veu de Patrícia McGill amenitzada amb les notes de Tony McGill.

Indicador de l'activitat: 46 assistents

El Museu consolida la col·laboració amb els professionals culturals del territori, en aquest cas amb la narradora oral Patrícia McGill.

JORNADA EUROPEES DEL PATRIMONI
Cases singulars: Casa Solsona, Casa Dalmases i Casa Duran
Diumenge 14 d'octubre de 2018
CERVERA

Lloc i hora de trobada:
Casa Dalmases, a les 11h

Durada del recorregut: 2,5h

D'11 a 12.30 h: Visita a la Casa Solsona, a càrrec de Núria Gil, històridora, i a la Casa Duran a càrrec de Carme Bergés, directora del Museu de Cervera (20 persones per grup)

De 12.30 a 13.30 h: Visita a la Casa Dalmases, a càrrec de Belén Jurček i Ferron Mergosa, representants de la Fundació Casa Dalmases.

Aforament limitat
Reserva avançada a: patrimoni@muuseumdecervera.cat
973 633 017

Activitat gratuïta

Consulta la programació de les JEP a patrimoni.museumdecervera.cat

● **JORNADES EUROPEES DE PATRIMONI 2018**
‘Cases singulars: Casa Solsona, Casa Dalmases i Casa Duran’
 14 d’octubre de 2018. Casa Solsona, Casa Dalmases i Casa Duran.

Coincidint amb la celebració de l’Any Europeu del Patrimoni Cultural, durant les JEP 2018, es van programar visites guiades als interiors històrics de tres cases d’època emblemàtiques del carrer Major de Cervera. Mentre que la Casa Museu Duran i Sanpere, una vivenda del darrer quart del s. XIX amb un interior eclèctic, està oberta habitualment al públic visitant; vam poder gaudir de l’oportunitat de visitar i conèixer dues cases més que normalment no ho acostumen a estar, com són la Casa Solsona, una fantàstica vivenda modernista, i la Casa Dalmases, en aquest cas, de la noblesa i de la qual en destaca el saló principal.

Indicadors de l’activitat: 100 assistents

El Museu consolida la col·laboració amb associacions i amb el patrimoni de la ciutat de Cervera com són, en aquest cas, la Fundació Casa Dalmases i la Casa Solsona.

● **AIXEQUEM PERSIANES**
Festa de la tardor del nucli antic de Cervera
 17 de novembre de 2018. Carrer Major de Cervera.

El Museu de Cervera va participar de la festa de la tardor celebrada al nucli antic de Cervera, oferint una visita guiada gratuïta a la Casa Museu Duran i Sanpere i portes obertes a les sales d’exposicions I am 93 i ‘Sota Censura. Manuel de Pedroló, retrat d’un segle de lluita’.

Indicadors de l’activitat: 80 visitants

El Museu de Cervera participa així de les accions que es duen a terme des de l’Associació de Comerciants i Professionals del Nucli Antic a fi de dinamitzar el carrer Major de Cervera.

Celebració dels 300 anys de la construcció de la Universitat de Cervera

El fet històric:

Durant els dies 18, 19 i 20 de desembre de 1718 es va celebrar a la ciutat l’inici de les obres de l’edifici, per la qual cosa els carrers es varen engalanar amb motius diversos: La plaça de davant de la Universitat es va decorar amb un arc triomfal que servia de porta. El dia 19, aniversari del Rei, va destinar-se per a la col·locació de la primera pedra. Tota la població va participar en la solemne processó que va fer-se fins a les excavacions dutes a terme per tal de fixar els murs de l’edifici.

Plantejament de la proposta actual:

Campanya xarxes socials (Instagram, Facebook i Twitter) per donar a conèixer el fet històric i la documentació gràfica i escrita que es conserva. A través de la campanya es va voler provocar un intercanvi d’informació entre la ciutadania, la qual va haver de respondre els diferents “reptes” que el Museu va llançar durant els tres dies que durà la commemoració.

#taldiacomavui 20 desembre 1718 acabaven els 3 dies de celebració de la posada de la primera pedra de la Universitat. Per celebrar els #300anysUniversitat, el @museudecervera us presenta l’adquisició d’un gravat que amplia les nostres col·leccions d’època moderna #repteCervera

conèixer les col·leccions

Algunes anotacions sobre el conjunt de Pisa del Museu de Cervera

(extret de l'informe elaborat per Josep Antoni Cerdà sobre les col·leccions ceràmiques del Museu de Cervera)

El Museu de Cervera posseeix un conjunt de peces de pisa d'èpoques baix medieval, moderna i contemporània reduït en nombre però força interessant. Es tracta, en la majoria dels exemplars estudiats, de produccions populars, com les que hi podia haver en una casa d'una família de classe mitjana. Si bé el conjunt de ceràmica té un interès relatiu, les dues peces que descriurem tot seguit són excepcionals.

El frontal d'altar procedent del convent de sant Domènec.

Està format per 7 fileres i 14 columnes. En total: 98 rajoles.

La decoració està disposada com era habitual. A la part superior, dues fileres que mostren un motiu vegetal a base de llargues volutes que es recargolen dels extrems de les quals sorgeixen fulles en forma de plomes. El desenvolupament és a dreta i esquerra partint d'un centre comú situat al bell

mig, la qual cosa dona lloc a un motiu completament simètric. El mateix motiu vegetal present en el fris superior el trobem repetit, una mica més curt, als dos laterals. Entre el fris superior i el rectangle central, on hi ha les imatges principals, s'aprecia la característica decoració que imita un drapajat, és a dir, la part del mantell de l'altar que penjava pels costats. Diem que és característica perquè pràcticament tots els frontals d'altar la mostren.

La composició principal està formada per sis columnes i cinc fileres, que donen lloc a un rectangle. A l'interior del rectangle podem veure, al centre de tot, la Mare de Déu del Roser amb el nen Jesús al braç esquerre. A la mà dreta agafa un ram de roses. La figura de Maria està emmarcada dins d'un oval format per les denes del rosari, i està situada entre dos rosers. A la dreta de l'espectador, podem veure

re Sant Domènec de Guzman, vestit amb l'hàbit de dominic, inquisidor, impulsor de la devoció al Sant Rosari. A l'esquerra, podem veure Sant Josep, espòs de Maria, amb la vara florida.

En la composició hi predominen els colors càlids: morat, ataronjat, verd fosc, verd maragda, ocraci, etc.

La manera de representar el cel -una gruixuda banda blava recta- és típica de la manera de fer de Llorenç Passoles. A cada costat del rectangle principal hi podem veure també algunes rajoles de mostra devorades amb petites flors vistes frontalment que corresponen a models relacionats amb el mateix taller barceloní i que trobem en altres frontals pintats per Llorenç Passoles.

L'estat de conservació és més que acceptable, atès que molts d'aquests frontals han estat arrencats del lloc

original i trossejats. El fet que es coneixi l'emplaçament original li atorga un valor afegit.

La datació del frontal la podríem situar entre més o menys el 1650 i el 1682, any de la mort de Llorenç Passoles.

Els quatre plafons procedents de Sant Antolí.

els quatre plafons sobre vida i miracles de Sant Isidre i Santa Maria de la Cabeza són excepcionals. Procedeixen de l'església parroquial de Sant Antolí. Amb posterioritat a la seva fàbrica original s'hi afegí la capella de Sant Isidre, la qual no pot ser del segle XVIII, sinó del XVII: la cronologia dels plafons no ofereix cap dubte al respecte, a no ser que els plafons no estiguessin a l'interior de la capella sinó adossats en una de les parets de l'església parroquial.

- a) Plafó de Santa Maria de la Cabeza filant i donant de menjar a l'aviram, format per 13 columnes i 6 fileres. En total, doncs, 78 rajoles de 13,5x13,5 cm c/u. Fa: 81x175,5 cm.
- b) Plafó de Santa Maria de la Cabeza travessant el riu Jarama, format per 13 columnes i 6 fileres. En total, doncs, 78 rajoles de 13,5x13,5 cm c/u. Fa: 81x175,5 cm.
- c) Plafó de Sant Isidre i el miracle dels bous, format per 12,5 columnes i 6 fileres. En total, doncs, 75 rajoles de 13,5x13,5 cm c/u. Fa: 81x168,75 cm.
- d) Plafó de Sant Isidre entre dos àngels, format per 12,5 columnes i 6 fileres. En total, doncs, 75 rajoles de 13,5x13,5 cm c/u. Fa: 81x168,75 cm.

L'estat de conservació dels 4 plafons ceràmics és força acceptable, amb algunes rajoles restaurades, cosa lògica si tenim en compte les circumstàncies històriques en què es va produir l'arrencament de les peces durant la Guerra Civil.

Només es coneix un altre cas semblant al de Sant Antolí, però malauradament els plafons d'aquesta altra capella foren totalment destruïts i només els coneixem a través de fotos antigues. Es tracta de la capella de Sant Marc a l'església de la Santa Creu d'Olorda, entre Barcelona i Molins de Rei. Al seu interior hi havia, com a mínim, 8 plafons rectangulars de mides semblants als de Sant Antolí (potser en lloc de 8 n'hi hauria 12). Estaven disposats de quatre en quatre a cada pany de paret, distribuïts per parells: dos a dalt i dos a baix, separats per una sanefa de rajola de mostra decorativa.

Gràcies a antigues fotos sabem que hi havia plafons dedicats a Sant Marc, a Sant Joan Baptista, a Sant Antoni abat i a Sant Isidre i Santa Maria de la Cabeza. Es tracta de plafons que sembla que es poden datar de 1716. Serien, per tant, mig segle més moderns que els de Sant Antolí i elaborats en un altre taller barceloní, però també de gran qualitat artística.

Són interessants aquests plafons perquè demostren que a Barcelona ja s'havien fet plafons de rajoles amb escenes inspirades en la vida d'aquest sant madrileny i la seva esposa tan sols uns anys després que fossin canonitzats.

Segurament els plafons de Sant Antolí van ser, en aquest sentit, els pioners, perquè és molt dubtós que abans se n'haguessin fet de semblants dedicats als mateixos sants.

No estem en condicions d'assegurar de quin taller van sortir. Vam apuntar la possibilitat que fossin fets al taller de Pere Marres, perquè aquest escudeller es va casar amb una noia de Sant Antolí en dates pròximes a l'època de fabricació del plafó (mitjan segle XVII). Es tracta, en qualsevol cas, d'un taller molt prolífic, perquè hem localitzat un bon nombre de plafons de temàtica religiosa que semblen pintats per la mateixa mà que els que va pintar els plafons de Sant Antolí.

És molt important el fet que els quatre plafons formin un programa iconogràfic complet, i que es coneixi la seva procedència. Això els atorga un valor històric encara més important, a part del merament artístic.

Els plafons. repetim-ho, són excepcionals per diverses circumstàncies:

- a) Perquè formen un cicle complet.
- b) Perquè tracten sobre la vida i miracles d'un sant que no era dels més representats.
- c) Perquè se'n sap la seva procedència original.
- d) Perquè es tracta de plafons gairebé del tot sencers de mitjan segle XVII. No es tracta de frontals d'altar.

patrimoni rescat

Memòria de la intervenció de sanejament dels revestiments interiors de l'església del convent de sant domènec a cervera durant L'agost-setembre de 2016

Ramon Pijuan Regidor

Conservador/restaurador d'art

Introducció

A la primera meitat del 2016, els Serveis Tècnics de la Paeria de Cervera es van posar en contacte per a plantejar la possibilitat de portar a terme un projecte de sanejament dels revestiments interiors de la nau central i capelles laterals excepte la capella de Sant Tomàs d'Aquino i la capella de la Mare de Déu del Roser.

El plantejament primigeni era una retirada total de les restes de revestiments degut al seu mal estat de conservació i presentació. Cal recordar que durant mes de trenta anys la nau central i diverses capelles laterals no estaven protegides pel sostre i, per tant, havien estat exposades a les diferents inclemències atmosfèriques provocant, entre d'altres patologies, el lliure creixement del medi vegetal, animal i humà.

En el moment d'iniciar el projecte, les cobertes perdudes ja havien estat recuperades i els murs degudament consolidats en una intervenció arquitectònica del 2010-2011. Dels interiors s'havien retirat la vegetació, i, el terra de la capçalera, capella I, capella VIII, capella IX, capella X i capella XII estaven amb les prospeccions arqueològiques obertes.

El projecte proposat, era amb el càlcul d'una mínima intervenció de temps i personal, aconseguir uns resultats respectuosos amb l'edifici, la seva història i la relació amb els cerverins.

La bibliografia consultada en aquell moment era bastant dispersa, superficial i històrica fins que els Serveis

Tècnics em van facilitar l'"Estudi històric i documental del convent de Sant Domènec de Cervera" realitzat per *Arqueociència Serveis Culturals, sl.* 2007.

Un cop iniciada la intervenció i, després de fer prospeccions en diverses de les zones a tractar es va determinar no retirar tots els revestiments i deixar la pedra vista per tres motius generals:

1-Tècnicament hi havia zones dels revestiment totalment disgregades i en un estat de pulverulència actiu en perill imminent de despreniment. D'altres zones havien dut a terme un procés de carbonatació provocant una duresa més elevada que la mateixa pedra constructiva. Aquest fet provocava totalment inviable dur a terme el projecte amb el temps i equip acotat del qual disposàvem per a un resultat correcte. Tanmateix, el propi estat de duresa d'alguns revestiments, en retirar-se hagués malmès la pedra constructiva. No oblidem que bàsicament es tracta de pedra sorrenca "saulonera" amb alt grau de disgregació.

2-Històricament, els diferents revestiments que es conservaven conformaven el propi testimoni de l'evolució de l'edifici durant sis segles. Segles on els revestiments sempre havien tingut el seu paper com acabats dels interiors. De fet, la visió actual de l'interior d'un edifici amb pedra vista correspon a corrents estètics sorgits a la segona meitat del segle XIX. Retirar indiscriminadament de tots els revestiments portaria a una eliminació d'informació sobre l'edifici que, en cas de conservar-se, podria servir per a futures línies

d'investigació de l'edifici. I estem davant d'un edifici històric, amb la responsabilitat de conservar-lo el millor possible eliminant només allò que sigui totalment justificable.

3-Estèticament i a causa del caràcter de l'orde mendicant sota el qual es va anar construint l'edifici, els recursos tècnics no van ser de la mateixa qualitat durant tot el procés provocant que hi ha zones dels murs de carreus de pedra ben escairats que alternen amb zones dels murs de carreus de pedra irregulars i d'altres materials. Provocant unes irregularitats que, fora de concentrar la visió de l'espectador, la dificultaria.

Realitzades les primeres prospeccions es va determinar no eliminar els revestiments en la seva totalitat. Es van retirar aquells que pel seu deteriorat estat amenaçaven despreniment imminent. Tanmateix es van anar retirant les restes de capes d'encalats, pintura blava i pintura blanca que cobrien els revestiments més originals i que no aportaven informació històrica o artística de l'edifici.

Les restes de la coberta construïda al segle XVIII a la nau central es van conservar com a testimoni de l'evolució del concepte estètic al llarg dels segles. Durant la intervenció, però, sempre que hi havia indicis de descobrir elements primigenis de la construcció de l'edifici, aquests van predominar per damunt de la conservació de les restes del segle XVIII. Com és el cas de les finestres trilobulades descobertes sota teulada a la capella IX i la capella XII.

Igualment, a les capelles laterals i, tenint com a prioritats la descoberta d'elements originals de l'edifici es va determinar eliminar parts interessants de conservar en predomini de la construcció original:

-A la capella XI es va obrir un rosetó tapiat del segle XIV retirant restes de la pintura mural del segle XVIII.

-A la capella XII es va obrir finestra del segle XIV retirant revestiment del segle XVI i pintura mural de finals del segle XIX.

-A la capella X es va obrir finestra del segle XIV retirant restes de revestiment del segle XVI-XVIII

-L'única excepció on ha predominat la conservació d'un element, en aquest cas de finals del segle XIX i és la pintura mural al centre de la capçalera. Pintura que cobreix part del finestral

central de la capçalera del segle XV-XVI. En aquest cas va ser una especificació desde la direcció del Museu Comarcal de Cervera.

Durant la intervenció s'ha pogut determinar que originalment els escuts heràldics que es conserven eren directament policromats damunt la pedra treballada. En cap cas s'han localitzat restes de revestiments originals damunt d'ells. En tot cas eren encalats o capes de pintura posteriors a l'original. S'han detectat restes de policromia original del segle XIV als escuts descoberts a la capella IX i a les mènsules de la capella X.

La descoberta més interessant, des del meu punt de vista ha estat la pintura mural al mur d'accés a l'església, entre la porta d'entrada i el vitrall. Possiblement realitzada al segle XVI. Conscientment consolidat en el seu suport, en la seva superfície no s'ha realitzat

cap tipus d'intervenció de fixació de la policromia per evitar possibles irregularitats en futures anàlisis i estudis d'aquesta pintura mural per a una futura restauració.

En definitiva, en aquesta intervenció s'ha intentat consolidar aquells elements interessants de conservar per a futurs estudis, eliminant aquells en greu perill de desprendiment, i retirar elements que en cobrien d'altres de més interessants per al seu estudi i conservació.

Context històric

Els ordes mendicants, els més coneguts dels quals són els franciscans i els dominics, aspiraven a viure de la caritat pública. A diferència dels ordes monàstics, d'inspiració benedictina, que basaven l'economia de les seves comunitats en les rendes del camp i les activitats agrícoles i ramaderes.

MAPA PINTURA MURAL

El color rosat indica restes de policromia a escuts heràldics i mènsules

El color blau indica restes pintura mural segle XVI

El color verd indica restes pintura mural segle XVIII

El color vermell indica restes pintura mural segle XIX

El color blau clar indica restes pintura mural anteriors al segle XVIII

Tanmateix, els ordes mendicants reben el nom d'ordes de predicadors perquè una de les raons d'existir era la conversió i erradicació de l'heretgia mitjançant la predicació de l'evangeli.

La segona onada d'ordes mendicants foren els mercedaris i carmelites.

L'església de Sant Domènec, juntament amb la resta del convent, fou sufragada en la seva totalitat a base de deixes pietoses i donacions efectuades pel Consell de la ciutat de Cervera, de forma directa o destinant rendes procedents de censals i violaris.

No és estrany que la construcció de l'edifici, tot i néixer d'un projecte general, es va anar construint segons finançament amb el qual comptaven en cada moment. Aquest fet queda reflectit en les diferències tècniques que es poden visualitzar en els murs de l'edifici on els paraments no són en la seva totalitat de pedra ben escairada.

1330-1340

L'església de Sant Domènec era un edifici de nau única, aixecada amb carreus de pedra regular, coberta amb sis arcs de diafragma sense motllurar, amb els angles axamfranats, sobre els quals es recolzava originalment un embigat de fusta a doble vessant. Aquesta era la manera de construir ràpida i barata que van emprar els mendicants en les seves obres al llarg de tot el segle XIII i la primera meitat del XIV.

Una de les constants més importants de l'arquitectura mendicant radicava precisament en aquesta amplitud dels espais interiors de les esglésies, que es configuraven com un espai sense obstacles, apte per a predicar, amb un espaiós presbiteri destinat als frares, i una gran nau per als fidels.

En el cas de Sant Domènec de Cervera, la distància entre els arcs de diafragma és irregular, cosa que va motivar que les capelles laterals afegides posteriorment també tinguessin mides diferents.

Possiblement, l'acabament de l'església es va solucionar amb un absis quadrangular i llis, que era la solució més acceptada en les esglésies de les ordes mendicants que refusaven l'excés d'ornamentació.

La façana principal seria molt senzilla i llisa, obrint-se amb un arc de mig punt fet amb grans dovelles i una senzilla motllura emmarcant-les, que s'adeia molt bé amb la filosofia constructiva mendicant.

A nivell decoratiu la preferència per la decoració mural, comportà una arquitectura amb predomini dels murs plans i les superfícies llises.

1360-1380

El projecte inicial pretenia envoltar la nau central amb sis capelles per banda amb diferents advocacions. Totes les capelles foren cobertes amb volta de creueria, i degut al fet d'haver-se construït de forma independent al llarg de mig segle, com una fase final de l'església, a mida que es produïen les deixes, són totes diferents, amb arcs d'accés que tenen diferents alçades i fins i tot motlluratges diferents. La irregularitat en la distància dels arcs de diafragma centrals també va fer que l'amplada de les capelles fos diferent en cada cas.

El protagonisme de les capelles laterals, que a diferència d'estils anteriors, ja no es troben concentrades únicament a les capçaleres de les esglésies sinó al voltant de la nau, ve donat per la manera com es configura un nou concepte de l'espai interior, en què la idea de la nau longitudinal és desplaçada per la dialèctica entre la nau com a sala comunitària i la capella com a espai semiprivat, reservat a gremis, corporacions o famílies.

Efectivament, l'aixecament de les capelles laterals fou finançat exclusivament per particulars, cosa que s'aprecia detalladament en els conjunts heràldics de cada capella.

1492-1591

El 1492 el prior del convent de predicadors demanava al Consell de la ciutat una subvenció per a fer reformes al monestir que qualificaven de ruïnós. Les obres es concentraren inicialment en l'edifici de l'església i començaren per l'absis.

Originalment les esglésies mendicants optaren per un absis rectangular i llis, que s'avenia més amb l'austeritat predicada per l'orde, però en la majoria dels casos s'anaren substituint per un de poligonal. La intenció de substituir

l'absis original, que possiblement era rectangular per un de pentagonal es troba documentada ja el 1433, quan arriben notícies d'una deixa feta per a construir la capçalera de l'església. Tot i això, la certesa que realment s'hi està treballant no es té fins el 1495 quan es localitzen els permisos destinats a deixar entrar carros per tirar pedra destinada a l'obra de la capçalera de l'església.

El resultat fou un absis de planta pentagonal amb contraforts exteriors als angles. La seva coberta es va fer amb una volta de creueria de sis nervis. L'absis acollia a tota la comunitat de frares que tenien el seu seient en un cor, que degué realitzar-se entre els segles XVI i XVIII.

Els contractes d'obra permeten conèixer els picapedrers i fusters que participaren en aquesta segona fase constructiva. Es tracta dels fusters cerverins Joan Palou i Miquel Montornés, i dels picapedrers francesos Pere Eixalart i Pere Savanes. Aquests darrers treballaven el 1496 a les capelles de l'entrada de l'església, no se sap si acabant-les o reformant-les.

Potser aquestes obres afectaren també a la portalada complementant l'austera façana primerenca amb una finestra allargada i una peanya, sobre la qual es col·loca la imatge d'una marededéu.

En tot cas, l'any 1591, al final d'aquest període de reformes arriben notícies de tasques de pintura al sector del portal de l'església, tot i que no s'especifica si es tracta de decoracions de caràcter mural, o per algun tipus d'arrebossat.

Un altre sector afectat per les obres i reformes d'aquest moment fou l'ala nord de l'església, a tocar del presbiteri, que es veuria engrandida amb la construcció d'una capella a instància de la confraria del Roser de Cervera, que acollia els drapers i paraires, i que naixia com a una escissió del gremi dels teixidors de llana i de lli l'any 1495.

Aquesta confraria triaria com a seu el convent de Sant Domènec, adjudicant-se en propietat la primera capella del cantó de l'Epístola. Possiblement a aquest moment es correspon la construcció d'un cos annex a la capella, que seria objecte de reformes i ampliacions al segle XVIII.

Reformes del segle XVIII

Una de les reformes que tingué lloc al segle XVIII fou la construcció d'una nova volta i la reparació de la teulada de l'edifici, que fou contractada l'octubre del 1732 pel prior Fra Miquel Senant, que encarregà l'obra al mestre d'obres de Tàrraga Agustí Biscarri. La localització del contracte permet conèixer els detalls de l'obra amb exactitud.

Tota l'obra fou supervisada per un personatge important dins l'ordre dominicana de l'època: Fra Tomàs Ripoll, general de l'ordre des del 1725, després d'haver estat prior del convent de Santa Caterina de Barcelona (1698) i provincial d'Aragó (1723). L'aportació d'aquest personatge queda constata amb la representació de l'escut personal del mestre esculpit a la llinda del portal.

Les obres que havia de realitzar Agustí Biscarri consistien a aixecar un pam més la carena de la teulada, anivellant-la des del presbiteri fins al frontis. S'especifica que la teulada s'havia de fer de manera que des de la carena fins als murs laterals el vessant fos el mateix per una banda que per l'altra, i que aquest no havia d'excedir la tercera part de l'amplària. Altrament, la paret del frontispici s'havia d'alçar continuant el mateix gruix de paret de pedra i argamassa, amb les corresponents pedres ben picades a les cantoneres, arrencant tota la línia de pedres que formaven el ràfec i posant-les després de la mateixa manera.

També s'havia de desfer i refer la teuladeta de fusta que aixoplugava la imatge situada damunt de la porta de l'església i tot el frontis –part vella i afegit–; s'havia d'arrebossar amb argamassa i encalar de nou, pintant les línies de divisió de totes les pedres. Tal i com s'aprecia, és comú en les construccions d'aquest període, que la façana no podia construir-se amb carreus ben escairats treballats finament, sempre es podien pintar sobre l'arrebossat.

A l'interior de l'església l'obra consistia a refer els sis trams de volta de la nau de dos gruixos de rajola i formar-los amb les seves corresponents llunetes. La volta s'havia de terragruixar i emblanquinar, així com les parets de sobre els arcs de les capelles.

Un aspecte important d'aquesta reforma incloïa l'apartat de pintura i decoració, uniformant el cromatisme interior de l'església a la moda de l'època. Així, tots els arcs i les claus de les capelles s'havien de pintar de color blau amb les línies blanques de divisió de pedres. De color blau s'havien de resseguir també les llunetes, tal i com sembla que ja estaven les del presbiteri.

Durant la segona meitat del segle XVIII, segurament en acabar les obres de la teulada, tingué lloc la incorporació d'un orgue dins l'església, que quedà ubicat en una tribuna construïda sobre la capella V, dedicada en aquells moments a l'infant Jesús. La tribuna i la caixa de l'orgue eren de fusta treballada i sense pintar.

Esdeveniments polítics del segle XIX

La ciutat de Cervera, i de retruc el convent de Sant Domènec, es veié afectada al llarg del segle XIX per un seguit d'esdeveniments polítics de caràcter violent, que tingueren greus conseqüències pel conjunt conventual.

L'any 1810 la ciutat i el convent, en el context històric de la Guerra del Francès (1808-1812), sofriren un greu saqueig per part de les tropes napoleòniques que suposà la crema dels arxius del convent i la pèrdua irreparable dels seus fons documentals.

A nivell arquitectònic, el segon esdeveniment que tingué unes conseqüències importantíssimes pel convent de Sant Domènec fou el procés de desamortització eclesiàstica (1835-1840), que implicà l'exclaustració dels conjunts conventuals de la ciutat, el saqueig per part de la població i la utilització dels edificis per altres fins, bàsicament militars, amb la conseqüent destrucció dels seus espais.

En aquell moment, bona part de les imatges i retaules del convent foren traslladats a l'església parroquial. Tot i la gravetat dels fets històrics, el procés de desamortització permeté la realització de dos inventaris, un del conjunt de portes i finestres realitzat el 1836, i un altre de caràcter general el 1838, que s'han convertit hores d'ara, en dos importants testimonis de quin era l'estat del convent i de l'església en aquell moment crucial, i de forma indirecta, aporten dades sobre la seva estructura.

Passada l'ocupació de les tropes, el convent fou tret a subhasta pública en dues ocasions, en 1843 i en 1849, sense que hi hagi notícies de cap adquisició general.

Un cop desocupat l'edifici per les tropes, el bisbe de Solsona intercedí per tal de tornar el culte als convents i esglésies malmeses. El convent de Sant Domènec fou atorgat l'any 1888 a instància del bisbat al reverend Antoni Orobitg, que el prengué sota la seva tutela fins al 1928.

Durant aquells anys s'encarregà de la reconstrucció de l'església i comprà els patis i horts de l'antic convent per tal de refer les dependències i retornar-lo als pares dominics. L'orde dominicà hi residí escassament entre el 1893 i el 1901 no arribant a constituir-se en comunitat, mantenint la presència de només dos frares.

La reconstrucció del reverend Orobitg: 1890-1928

Durant aquests anys foren retirades les restes de l'orgue que hi havia sobre la tribuna de la capella V, per tal de ser traslladat a la parròquia de Santa Maria.

Als voltants del 1898, s'havia procedit a l'emblanquiment de l'interior de l'església, i la restitució del culte al presbiteri i a les capelles laterals, construint 10 retaules de fusta, que foren obra del fuster Josep Fàbregas.

Les advocacions de les capelles canviaren totalment en aquest moment. La Congregació de la Mare de Déu dels Dolors de la parròquia de Santa Maria, sufragà les despeses de reparació de les teulades, així com l'arrebossat del frontis.

Mossèn Josep Maria Arques realitzà entre els anys 1940 i 1947 una descripció de l'església del convent de Sant Domènec que es correspon al moment anterior a la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). Sembla ser que a diferència del convent, que romania tancat, l'església mantenia el culte just en el moment d'iniciar-se el conflicte bèl·lic.

Tot i la manca de publicacions existents sobre els esdeveniments ocorreguts durant aquells anys a Cervera, Arques

donà testimoni uns anys després del saqueig d'alguns edificis religiosos com foren l'església de Sant Antoni Abat, el convent dels pares franciscans i l'església parroquial de Santa Maria. Cal aclarir però que les primeres fulles de la llibreta on descriu l'església del convent de Sant Domènec i altres es troben arrencades, i per tant no es pot precisar el moment ni el què motivà dita descripció. Cal pensar que després del saqueig i les destrosses ocasionades durant aquest període històric, l'església degué restar tancada al culte, iniciant així un període de decadència arquitectònica imparable fins als nostres dies.

Pintura Mural

Època: a partir 1496. Reformes segle XVI (1492 a 1591)

Material, tècnica: Possiblement pintura al tremp

Dimensions: 4x3,5 m aproximadament

Descripció: Entre la finestra i porta i a mode de penó es localitzen restes de pintura mural. S'aprecia pigment terra i restes de color ocre. Presenta una figura central dempeus amb bàcul (possiblement St. Domènec) envoltat a l'esquerra per la figura d'un papa (porta tres corones), i a la dreta tres figures de papes (porten tocat amb tres corones cadascú) i dos figures de frares sants (pel tipus de tallat del cabell i la corona de santedat). Tanmateix s'aprecia clarament un vaixell (sembla una carabel·la).

Estat de conservació: L'estat de conservació és dolent. L'aspecte fragmentat. Els pigments que s'observen possiblement estan alterats cromàticament. Tota la superfície està picada per millor adherència de revestiments posteriors.

Intervenció: Eliminació mecànica de les capes de pintura blanca i encalat.

Consolidació del morter de calç amb bisellat dels perímetres amb calç aèria i arena rentada (1:3).

No s'ha aplicat cap tipus de protector o fixatiu damunt la pintura a l'espera de futurs estudis i evitar contaminacions a les possibles analítiques

Imatges pintura mural descoberta

Imatge de la pintura sencera

Detall de dos personatges a la banda dreta

Rostre de Sant Domènec

Rostre de St. Domènec i inici del bàcul a la dreta

Carabel·la a la zona dreta central

Tres personatges a la zona dreta inferior

Detall d'un dels rostres dels personatges anteriors

Detall rostre anterior personatge

Personatge a la banda esquerra

Bibliografia

Valdenebro Manrique, Raquel (2007), Estudi històric i documental del convent de Sant Domènec. Arqueociència. Paeria de Cervera.

Beseran i Ramon, Pere (2002), L'Art Gòtic a Catalunya. Tom I. Pgs 224-225. Barcelona.

Duran i Sanpere, Agustí (2001), Llibre de Cervera. Regidoria de Cultura, Paeria de Cervera.

Tous i Sanabra, Joan (1983), Aportació dels signes de pedrapiquer de Cervera a la gliptografia catalana. Miscel·lània Cerverina 1.

Garganté, Maria (2002), Algunes obres al convent de St. Domènec de Cervera al segle XVIII. Miscel·lània cerverina 15.

la peça del museu

El pergamí del gegant Guillem de Cervera

Lluís Àngel Bellas Melgosa

FITXA TÈCNICA

- Núm. inventari: MCC 6860
- Material: Pergamí de badana
- Mides: 84,5x46,5 cm d'ample
- Datació: 1948

En la ciutat de Cervera, en la festa del Santíssim Corpus Christi de l'any del Senyor 1948, s'inauguren amb tota pompa aquest gegant i geganta. Foren beneïts a la plaça Major pel reverend arxiprest mossèn Antoni Pont Saltó, essent apadrinats per la senyora Carme Vilaró de Jordana, qui amb total desinterès confeccionà les vestidures i per la Comissió pro-Gegants i Nans formada pels cerverins: Josep Pedrós i Orobitg; Emili Rabell i Riera; Josep Maria Boquet i Tomàs; Miquel Puig i Llanes i Joan Salat i Tarrats. S'adquiriren per subscripció popular a impuls i iniciativa de dita comissió i amb col·laboració del quinzenari Segarra i el Patronat de la Passió.

Aquest és el text que trobem escrit a l'interior del pergamí que portava el gegant Guillem de Cervera a la seva mà dreta. El pergamí ens documenta l'estrena dels actuals gegants i nans el dijous 27 de maig de 1948, dia de Corpus. Els gegants Guillem i Almodis reproduïen una parella de gegants Reis anterior creada per l'artista internacional Pablo Antonio Béjar i Novella i modistes cerverines en motiu de les Festes Majors extraordinàries del Santíssim Misteri de 1901. La iconoclàstia desfermada a l'inici de la Guerra Civil no només va ser objecte de destrucció d'imatges religioses, sinó que també va provocar la crema dels gegants Reis de Béjar i Novella al camp de futbol de la Pineda el juliol del 1936. Passada la guerra, el 1948 un grup de joves cerverins va impulsar la "Comissió pro-Gegants i Nans" veient la necessitat de recuperar l'alegria que desper-taven aquestes figures en les diades del Corpus i les dues Festes Majors. La parella va ser comprada per subscripció popular a Barcelona al taller El Ingenio.

Artistes cerverins, conjuntament amb els membres de la comissió, van confeccionar les túniques i com-

plements de la parella de gegants i del grup de nans. Específicament del gegant, la túnica i el casquet van ser confeccionats per Carme Vilaró Jordana, el penjoll amb l'escut de Cervera va ser pintat a l'oli per Josep Martorell i Puigdomènech i el ceptre de fusta policromat de la mà esquerra va ser construït per l'ebenista Oliveres i pintat de daurat pel mateix Martorell. Per la seva banda, Joan Salat, espartenyer i posteriorment paer en cap de Cervera, va voler immortalitzar amb el pergamí l'estrena dels nous gegants i nans el dia de Corpus. El pergamí està fet de badana, cuir utilitzat per reforçar espartenyas, amb la inscripció del text en tinta xinesa negra i tipografia gòtica-alemanya.

L'ús d'un pergamí a les mans dels gegants és un complement usual en figures d'arreu de Catalunya que representen reis i nobles. Ara bé, el fet de dur un pergamí a la mà ja el trobem a Cervera en l'anterior gegant Rei cremat el 1936.

De fet, el pergamí de l'antic gegant va ser motiu d'una anècdota en la formació dels fons de l'actual Arxiu Comarcal de la Segarra. Vora 1910 un jove Agustí Duran i Sanpere estava treballant en la recuperació i ordenació del patrimoni documental, artístic i històric de la ciutat amb la idea de crear l'Arxiu-Museu de Cervera. Mirant pel balcó de casa seva com passaven els gegants fent la tradicional cercavila de la vigília de Corpus es va fixar en el document que duia enrotllat el gegant Rei a la seva mà. Duran va empaïtar la parella de gegants i va estirar de la mà mal closa del rei el document amb el segell de cera penjant. Es tractava d'un privilegi del rei Ferran el Catòlic relatiu a l'establiment d'una fira. Possiblement, l'artista internacional Pablo Antonio Béjar i Novella, creador dels antics gegants cerverins de 1901, va voler reproduir fidelment els Reis Catòlics utilitzant un pergamí d'època. El pergamí del gegant, com també el cap de l'àliga, van passar a formar part de la col·lecció del naixent Arxiu-Museu, per així preservar-ne la seva memòria fins als nostres dies.

Setanta anys després de l'estrena dels Gegants Guillem i Almodis, el Grup de Gegants, l'Ajuntament i el Museu de Cervera han decidit incloure el pergamí del gegant Guillem en la col·lecció del Museu per tal de salvaguardar-lo. El Museu de Cervera, com a museu de societat, conserva i difon les memòries de la ciutat en les

Gegants actuals a les festes del Corpus dels anys 1948-1950. ACSG. Fons Geganters de Cervera

seves formes tangibles i intangibles. Aquesta singular peça del Museu se suma a un conjunt plural i divers d'objectes que ens permeten parlar de Cervera, dels cerverins i les cerverines. No només a partir d'uns fets del passat, d'uns estils artístics, sinó també de la memòria de la gent i les seves pràctiques quotidianes i extraordinàries.

El pergami és doncs un objecte vinculat a una dimensió extraordinària de la cultura com és la festa. A partir d'aquest objecte-memòria ens permet evocar narratives sobre com es practicada la festa a Cervera: la idea de recuperació d'una festa, els gegants a Cervera, les festes durant el franquisme i la transició o la pròpia formació de les col·leccions del museu i arxiu cerverins. Tenim doncs la sort que el Museu de Cervera compta amb una col·lecció cada vegada més completa d'objectes, memòries i visions de les festes cerverines (cap de l'àliga, vestits dels gegants, venes dels regidors, artefactes de l'Aquelarre, timbales, fotografies, documentació, relats, recerques, gravacions...), que ens permetran col·lectivament construir amb les memòries del passat i del present la futura Casa de la Festa de Cervera, centre d'interpretació de les festes cerverines.

Bibliografia

Armengol, Josep, & Armengol, Ramon (1988), Els Gegants de Cervera: estampa i anècdota d'una vella tradició. Virgili & Pagès
 Dalmases, Faust (1904), Efemerides cervarienses, tomo 1º. Empiezan en Septiembre de 1895 y terminaron en 21 de marzo de 1904, f.127-130. [conservat a l'Arxiu Comarcal de la Segarra]
 Duran i Sanpere, Agustí (2007), Tornant-hi a pensar: evocacions de moments viscuts. Pagès editors.
 Salat i Tarrats, Joan (sense data), Memòries de Joan Salat i Tarrats [manuscrit inèdit]

Agraieixo a Teresa Salat i Joan Piqué les informacions facilitades per a la redacció d'aquest text referents a la creació del pergami, context històric i ús fins a l'actualitat pels geganters cerverins.

tauler d'anuncis

EXPOSICIONS EN OFERTA

L'ÚS DE LA MATÈRIA. Pintures murals i dibuixos sobre teatre fet a Catalunya

Exposició de Mariona MILLÀ per homenatjar Manuel de PEDROLO

L'exposició reproduïx el títol d'una obra teatral escrita per Manuel de Pedrolo el 1963: *L'ús de la matèria*, i que Mariona Millà va plasmar sobre tela el 1978 amb la força expressionista que caracteritza tota la seva obra i que tradueix en formes plàstiques, directes i contundents, el concepte angoixant que domina l'obra teatral de Pedrolo.

Una simbiosi perfecta que esdevé el tret de sortida del que serà un recorregut per bona part del teatre fet a Catalunya i il·lustrat, interpretat i redimensionat per l'artista Mariona Millà.

Condicions de préstec: podeu trobar el dossier de condicions tècniques a l'adreça www.museudecervera.cat. El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

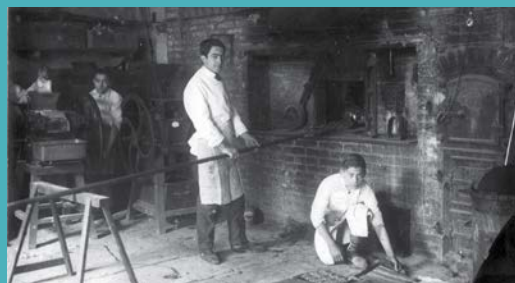
UNA MIRADA A CLAUDI GÓMEZ GRAU

Exposició que té com a protagonista la figura del fotògraf cerverí Claudi Gómez Grau i la seva tasca com a retratista no només d'una geografia concreta -la Segarra-, sinó d'unes formes de vida i de treball que van caracteritzar la Catalunya de principis de segle XX. Es tracta d'una sèrie de fotografies que ens mostren el treball realitzat per Claudi Gómez Grau a la comarca de la Segarra entorn de les feines del camp i els vells oficis tradicionals.

La mostra consta de 43 fotografies de 51 x 71 x 2 cm, amb les seves fitxes tècniques corresponents; text explicatiu de fullola de 245x122 cm; plòter amb la imatge de Claudi Gómez Grau, de 183 x 130 cm.

Disposa de guia didàctica

Condicions de préstec: exposició gratuïta. El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant

MANUEL DE PEDROLO... O LA PARAULA FETA IMATGE. RECALL DE POESIA CONCRETA

Exposició formada per 63 poemes que s'emmarquen dins el corrent anomenat poesia concreta i que ens permeten conèixer una de les vessants més desconegudes de Manuel de Pedrolo.

L'exposició es compon de 39 poemes originals format din A4 emmarcats, 22 poemes originals format sobres, 3 llibres originals mecanoscrits, CD i 1 fotografia plotejada de mida gran. L'emmarcat dels poemes és amb marc de fusta de pi, vidre i paspartú color cru. La foto emmarcada mesura 41,7 x 51,7 cm.

Condicions de préstec: exposició gratuïta. El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

PEDROLO, POLIÈDRIC

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

Aquesta mostra, mitjançant el grafisme del retrat i la caricatura, vol ressaltar aquest fet polièdric.

Es tracta d'una exposició de creació que "juga" a través de tractaments infogràfics amb una trentena de caricatures i retrats de l'escriptor realitzats per diferents dibuixants per a la premsa escrita. Les fonts arrenquen de l'any 1951 fins al 2000 i s'han localitzat a Periódico, Ressonà (la primera revista en català de la postguerra), La Vanguardia, Avui, El Món, El Temps, Serra d'Or, Alcalá (Madrid), Diari de Barcelona, Tele/Expres, Ancora, ABC...

L'exposició consta de 20 quadres de diferent format, 1 plòter amb caricatura, 1 silueta de cartró ploma, 1 cortina amb caricatura i una caricatura feta amb peces 3D.

S'ha editat un catàleg de la mostra.

Condicions de préstec: exposició gratuïta. El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

ESTRICTAMENT PERSONAL. PEDROLO VIST A TRAVÉS DE L'OBJECTIU D'UNA CÀMERA

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

El Museu Comarcal de Cervera, conjuntament amb la Fundació Manuel de Pedrolo, han preparat una mostra de fotografies basada en textos de l'escriptor corresponents a les dues entregues del premi fotogràfic que convoca la Fundació.

L'exposició consta de 28 quadres de diferent format amb les seves carteles corresponents, DVD catàleg 3r premi de fotografia i 30 catàleg del 1r i 2n premi de fotografia.

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

ARQUITECTURA POPULAR A LA SEGARRA. IMATGES DEL NOSTRE PATRIMONI ETNOLÒGIC

Mostra fotogràfica que ens proposa un recorregut per les diferents tipologies constructives de l'arquitectura popular que modelen el paisatge de la Segarra. L'exposició ens mostra exemplars de cabanes, pletes, parets de marge, basses, peixeres, pous, cisternes, pous de gel, safarejos, piques per netejar, rescloses, forns de guix i de ciment, pallisses i colomars.

L'exposició es compon de 34 fotografies muntades sobre plàstic cel·lular i sense emmarcar.

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

OFERTA DIDÀCTICA

ELS "E-BOOKS" DE LA CASA DURAN I SANPERE

Aquesta activitat didàctica consisteix en un recorregut per la Casa Museu Duran i Sanpere dinamitzat per quatre e-books que guiaran els alumnes per les diferents estances de la casa. Aquest tipus de visita els permetrà veure i conèixer la Casa Duran com a exemple de casa burgesa de finals del segle XIX.

Objectius: Mitjançant cadascun dels e-books es planteja als alumnes unes qüestions de temàtica variada relacionada amb la casa Duran i la vida a finals del segle XIX. Els e-books s'adapten i permeten abordar quatre línies curriculars:

- Com es troba vostè? Salut i higiene
- Com es fa això? Matèria i energia (la calefacció, la il·luminació, la cuina...)
- On és el botó? Tecnologia i societat (les innovacions tecnològiques que hi ha rere els objectes i elements que s'amaguen a la casa)
- Qui viu a la casa? Persones, cultura i societat (com era el seu dia a dia, les festes que feien a la casa, els papers dels homes i les dones...)

A partir del que es planteja als e-books, els alumnes aprendran a analitzar els diferents aspectes de la casa per tal de conèixer com vivien durant el segle XIX, observar l'entorn per extreure conclusions i treballar en equip.

Amb aquesta activitat didàctica, s'aborden tot un seguit de competències bàsiques:

- Competència comunicativa lingüística i audiovisual.

- Competències artística i cultural.
- Tractament de la informació i competència digital.
- Competència d'aprendre a aprendre.
- Competència d'autonomia i iniciativa personal.
- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
- Competència social i ciutadana.

Dinàmica de funcionament: el grup classe d'alumnes es dividirà en quatre grups, un per a cada e-book. El monitor del museu guiarà els grups a les estances on cada grup, amb el seu iPad, haurà de resoldre les preguntes que se li plantegin. Cadascun dels e-books tractarà una de les quatre temàtiques curriculars proposades. Al final del recorregut ens ajuntarem i es farà una posada en comú en la qual cada un dels grups haurà d'explicar a la resta de companys les qüestions que se'ls han plantejat.

Durada: 1 hora

Públic: alumnes de Primària i d'ESO

Places: grups classe

Preu d'inscripció: 2 € per alumne

TALLER: "VIURE DE PAGÈS"

Taller de narració oral de contes i llegendes dins el marc de la col·lecció del Museu del Blat i la Pagesia de Cervera o de forma itinerant amb el suport del fons del museu.

ESPAIS D'ORALITAT

- "L'HORA DEL BATRE" A L'ESCOLA

Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia es desplacen a l'escola i expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

Durada: 1 h - 1,5 h

Localització: aules de l'escola, amb un espai mínim per a l'exposició de petits objectes i l'espai escènic necessari per a dues persones.

Públic: Alumnes de Primària i d'ESO

Places: grups classe

Preu d'inscripció: 4€ per alumne

Objectius: el taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

- Transmetre els testimonis materials i immaterials que componen el Museu.
- Apropar al públic estris i tècniques relacionades amb el món de la pagesia.
- Retornar als objectes materials del museu el component oral al qual sempre han estat lligats (rondalles, cançons, vivències en primera persona de la pagesia).

FEM MUSEU!

vols formar part del Museu de Cervera
i estar informat en tot moment
de les activitats que fem?

ara pots, anima't i inscriu-te a
www.museudecervera.cat

Per a més informació i reserves:

Museu de Cervera · Tel. 973 533 917

museu@museudecervera.cat · www.museudecervera.cat